

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

مدح و ستایش در شعر فارسی از آغاز تا پایان قرن پنجم

هجری (سبک خراسانی)

استاد راهنما:

دکتر علی اصغر باباصفری

استاد مشاور:

دکتر سید مرتضی هاشمی

پژوهشگر:

الهه شعبانی

بهمن ماه 1390

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه
متعلق به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

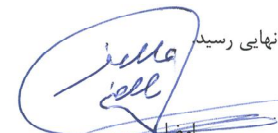

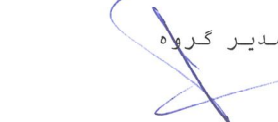
پایان نامه کارشناسی ارشد رشته زبان و ادبیات فارسی

خانم الهه شعبانی

تحت عنوان:

مدح و ستایش در شعر فارسی از آغاز تا پایان قرن پنجم هجری (سبک خراسانی)

در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۵ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه مکمل به تصویب نهایی رسید

 امضا	با مرتبه‌ی علمی دانشیار	دکتر علی اصغر باباصفری	۱- استاد راهنما
 امضا	با مرتبه‌ی علمی استادیار	دکتر سیدمرتضی هاشمی	۲- استاد مشاور
 امضا	با مرتبه‌ی علمی استادیار	دکتر سعید شفیعیون	۳- استاد داور داخل از گروه
 امضا	با مرتبه‌ی علمی استادیار	دکتر احمد امین	۴- استاد داور خارج گروه
 امضا	مدیر گروه		

تو بی **الله** یاد! تا ایش های نیکو و زیاده و بی شکر تو که گرتورا آرزو کنند پس بهترین آرزوی، واکر به تو امید بندند

بهترین امیدی.

اگر این **خداوندی** **تخلیش** شده پاداشی دارد، به تو امید به تم که مرا به روی ذخیره رحمت و کنج های آرزوی آشنا کنی».

نهج البلاغه، خطبه ۹۱)

پاس این **خود** را پس از یزدی به تابه پیشگارتادان ارج ندیم تقم می کنم:

جناب آقای که تبریا صفری که راهن مایان رساله را بر عهده با گفتش که وقتند و با ملاحظات دانشه ندانه، چراغ هدایت من بودند.

جناب آقای که تبریا صفری که راهن مایان رساله را داشتند و از راه لطف عنای خاص پرورش حاضر داشتند.

از داوران کرامت جناب **آقای** شنه ون و جناب آقای که تران که با کرم و صمد بدل بهرت نر و دزدون رساله از نظر صائب

اشان گذشت و کمال نیت اظهار امتنان دارم.

از کتابداران محترم کتابخانه **لاهی** اصفهان و مراکز فعالیت معانی که صیقلنا کسب رزبه مایان که بودند آشنا - مردمی کنم.

و پناهنده بار خیر زاده و دورتا زم باشد که دردم - است انجام ان رساله پیچیده خاطر زوازی فرمودند؛ انجا به مهر و عاطفت

بر مرا نمرانی کنم.

تقدم به:

پدرم؛ شکره سرور

مادرم؛ بنته مهربانی

و شاعران ادبیات جلالین فارسی

چکیده

مدح و ستایش از قدیمی‌ترین اغراض شعر فارسی است؛ این گونه ادبیات غنایی در مسیر تکامل خود تا امروز، تأثیری پر رنگ بر صفحه شعر شاعران داشته است؛ مدح، شعری است که در آن گوینده به توصیف، تحسین و تمجید از کسی بپردازد.

موضوع این رساله اشعار مدحی سخنوران اواسط قرن سوم تا پایان قرن پنجم هجری است که بدان سبک خراسانی اطلاق می شود و ایام حکومت طاهریان، صفاریان، سامانیان، آل بویه، آل زیار، غزنویان و اوایل حکومت سلجوقیان را در بر می‌گیرد. از میان دوره‌های مدیحه سرایی، محدوده زمانی مذکور در شعر فارسی به حیث گرایش چشمگیر شاعران به مضمون مدح و ستایش قابل ملاحظه است.

در این پژوهش ابتدا شرایط، اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی این دوره مورد بررسی قرار گرفت و از آن جا که ضرورت داشت از منظر طبقه بندی تحلیلی و بررسی محققانه و جامع به موضوع مدح و ستایش نگریسته شود، تمامی مدایح شاعران از ظهور رسمی شعر فارسی تا پایان قرن پنجم هجری براساس تقسیم بندی که در ذیل می آید؛ بررسی، تحلیل و دسته بندی شده است؛ بدین ترتیب مدایح شاعران سبک خراسانی به سه دسته کلی تقسیم می‌شوند که بر اساس بسامد عبارتند از مدایح غیرمذهبی، خودستایی و مدایح مذهبی که در ذیل هر یک، اشعار براساس بسامد و به ترتیب تاریخی سال فوت شاعران می آید.

از میان مدایح غیر مذهبی بیشترین مضمون مدحی، جود و بخشش و در خودستایی‌ها، سخنوری است و در مدایح مذهبی؛ بیشترین ستایش به خلیفه فاطمی المستنصر بالله اختصاص دارد؛ لیکن درکل می توان مسعود سعد سلمان را به لحاظ دارا بودن بالاترین بسامد اشعار مدحی، نماینده و پرچمدار مدح و ستایش در سبک خراسانی دانست.

درباره قالب های شعری رایج در این دوره که مدایح در آن ها آمده، باید به ترتیب از قصیده، قطعه، مثنوی، رباعی، مسمط، ترجیع بند، ترکیب بند، نامعلوم، غزل و مستزاد نام برد.

واژگان کلیدی: شعر، ادبیات غنایی، مدح و ستایش، سبک خراسانی، قصیده

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار ..... ک

فصل اول: کلیات

- 1-1-1- انواع ادبی در شعر فارسی 1
- 2-1- ادبیات غنایی 2
- 1-2-1- موضوعات ادبیات غنایی 4
- 3-1- تعریف مدح 5
- 1-3-1- سابقه مدح 7
- 2-3-1- انواع مدح 8
- 4-1- اوضاع سیاسی و اجتماعی (از آغاز شعر فارسی تا پایان قرن پنجم هجری) 9
- 1-4-1- طاهریان 10
- 2-4-1- صفاریان 11
- 3-4-1- سامانیان 12
- 4-4-1- آل زیار 13
- 5-4-1- آل بویه 13
- 6-4-1- غزنویان 14
- 7-4-1- سلجوقیان 16
- 5-1- اوضاع ادبی در این دوره 17
- 1-5-1- طاهریان 18
- 2-5-1- صفاریان 18
- 3-5-1- سامانیان 20
- 4-5-1- آل زیار 21
- 5-5-1- آل بویه 22

عنوان	صفحه
6-5-1- غزنویان	22
7-5-1- سلجوقیان	24
6-1- سبک خراسانی	26
7-1- قالب‌های رایج در شعر این دوره	27
8-1- نگاهی به زندگی و آثار شاعران این دوره	29

فصل دوم: مداخل غیر مذهبی

1-2- مداخل درباری	56
1-1-2- دلایل مداخل درباری	57
2-1-2- نقد مداخل درباری	63
3-1-2- عیوب مداخل درباری	64
4-1-2- فواید مداخل درباری	66
5-1-2- سیمای مداخل درباری در آینه قرآن و احادیث	67
6-1-2- مضامین مداخل درباری	69
1-6-1-2- جود و بخشش	73
2-6-1-2- شجاعت و جنگاوری	86
3-6-1-2- هیبت و شکوه	95
4-6-1-2- طالع، بخت، دولت و اقبال	105
5-6-1-2- رای و تدبیر	113
6-6-1-2- اطاعت	119
7-6-1-2- عدل و داد	125
8-6-1-2- وارستگی	131
9-6-1-2- لطف و عفو	136
10-6-1-2- فره ایزدی (تأیید حکومت الهی)	141
11-6-1-2- دین مداری	147

صفحه	عنوان
152.....	12-6-1-2- علم و دانش .....
157.....	13-6-1-2- طلعت و چهره .....
162.....	14-6-1-2- خشم و کینه .....
166.....	15-6-1-2- مجازات و سیاست .....
171.....	16-6-1-2- عزم و همّت .....
175.....	17-6-1-2- نژاد و نسب .....
180.....	18-6-1-2- سخنوری .....
185.....	19-6-1-2- حلم و بردباری .....
189.....	20-6-1-2- مهارت در شکار .....
199.....	2-2- ستایش از دیگر شاعران .....
199.....	1-2-2- شهید بلخی .....
200.....	2-2-2- فرالای .....
200.....	3-2-2- رودکی .....
202.....	4-2-2- ابوالعباس ربنجی .....
202.....	5-2-2- دقیقی .....
203.....	6-2-2- عسجدی .....
203.....	7-2-2- ابوالفتح بستی .....
203.....	8-2-2- فرّخی سیستانی .....
204.....	9-2-2- لیبی .....
204.....	10-2-2- عنصری .....
205.....	11-2-2- قطران تبریزی .....
205.....	12-2-2- نجم الدین .....
206.....	13-2-2- ابوالفرج رونی .....
207.....	14-2-2- اختری .....
207.....	15-2-2- محمّد خطیبی .....

208.....	16-2-2- راشدی
208.....	17-2-2- رشیدی سمرقندی
209.....	18-2-2- سید محمد ناصر علوی
210.....	19-2-2- ناصر مسعود شمس
210.....	20-2-2- عطاء بن یعقوب
210.....	21-2-2- غرابی

فصل سوم: خودستایی

214.....	1-3- نگاهی به خودستایی
217.....	2-3- دلایل خودستایی
220.....	3-3- خودستایی در آینه روان شناسی
222.....	4-3- خودستایی در ایران قبل از اسلام
224.....	5-3- سیمای خودستایی در آینه قرآن و حدیث
227.....	6-3- مضامین خودستایی
227.....	1-6-3- هنر سخنوری
228.....	1-1-6-3- جایگاه والا مرتبه شعر و طبع سخنوری
233.....	2-1-6-3- فصاحت و بلاغت
237.....	3-1-6-3- گوینده حکمت و اندرز
239.....	4-1-6-3- افسون گری و اثر گذاری سخن
243.....	5-1-6-3- صیت سخن در عصر شاعر
246.....	6-1-6-3- نوآوری
250.....	7-1-6-3- جاودانگی سخن
255.....	8-1-6-3- گوینده حق و راستی
257.....	9-1-6-3- تسلط بر نظم و نثر
258.....	10-1-6-3- بسیار سخنی

259.....	11-1-6-3- تسلط بر هر دو زبان فارسی و عربی
261.....	12-1-6-3- تناسب لفظ و معنا
263.....	13-1-6-3- مهارت در سرودن هجو و هزل
265.....	14-1-6-3- پاکی سخن
266.....	15-1-6-3- ایجاز در سخن
268.....	16-1-6-3- بدیهه گوئی
269.....	2-6-3- فضل و برتری
270.....	1-2-6-3- علم و دانش
274.....	2-2-6-3- عقل و خرد
278.....	3-2-6-3- مال و خواسته
280.....	4-2-6-3- مقام و منزلت در دربار
282.....	5-2-6-3- دعوت به تحقیق و ترک تقلید
283.....	6-2-6-3- جنگاوری
284.....	7-2-6-3- بخشندگی
285.....	3-6-3- وارستگی
286.....	1-3-6-3- همّت والا و بی اعتنایی به حاکمان
290.....	2-3-3-6- صبر
292.....	3-3-6-3- قناعت
294.....	4-3-6-3- اعراض از غزل گوئی

فصل چهارم: مداخل مذهبی

299.....	1-4- نگاهی به مداخل مذهبی
303.....	2-4- مستنصر بالله، خلیفه فاطمی
304.....	1-2-4- هادی برگزیده حق و میراث دار امامت
305.....	2-2-4- علم دین

صفحه	عنوان
306	3-2-4 - طالع و بیخت
306	4-2-4 - اطاعت و فرمانبرداری
306	5-2-4 - شکوه و هیبت
307	6-2-4 - عدالت ورزی
307	7-2-4 - جنگاوری
308	8-2-4 - طلعت و چهره
308	9-2-4 - سخنوری
308	10-2-4 - حسن خلق
309	11-2-4 - عزم و همّت
309	3-4 - حضرت علی (ع)
309	1-3-4 - جنگاوری
311	2-3-4 - التزام حبّ و اطاعت
314	3-3-4 - جانشینی پیامبر
316	4-3-4 - علم و دانش
318	5-3-4 - دامادی پیامبر (ص)
319	6-3-4 - سخنوری علی (ع)
319	7-3-4 - گزین خدا و پیامبر
320	8-3-4 - قرآن ناطق
321	9-3-4 - بخشندگی
323	10-3-4 - برادر پیامبر
323	11-3-4 - فداکاری
324	12-3-4 - قاسم بهشت و دوزخ
325	13-3-4 - جان پیامبر
325	4-4 - پیامبر اکرم (ص)
326	1-4-4 - هادی بشر

صفحه	عنوان
327.....	1-1-4-1- نور هدایت
329.....	2-4-4-2- علم و دانش
330.....	3-4-4-3- مبعوث به رسالت
331.....	1-3-4-4-1- وحی الهی
332.....	2-3-4-4-2- وجود بشری
333.....	4-4-4-4- معجزات
333.....	1-4-4-4-1- قرآن
334.....	2-4-4-4-2- معراج
335.....	3-4-4-4-3- سخن گفتن درخت و حرکت کردن آن
335.....	4-4-4-4-4- شق القمر
335.....	5-4-4-5- اطاعت و فرمانبرداری
336.....	6-4-4-6- صلوات و درود
338.....	7-4-4-7- مختار حق
339.....	8-4-4-8- مقام شفاعت
341.....	9-4-4-9- کان سخن
342.....	10-4-4-10- حُبّ و دوستی
343.....	11-4-4-11- نام و نسب
344.....	12-4-4-12- خاتم پیامبران
345.....	13-4-4-13- پاکیزگی
346.....	14-4-4-14- راستی
347.....	15-4-4-15- سیرت و خلق
348.....	16-4-4-16- غایت آفرینش
349.....	17-4-4-17- برتری پیامبر بر سایر پیامبران
349.....	18-4-4-18- زهد و ساده زیستی
350.....	5-4-5- حضرت فاطمه (س)

صفحه	عنوان
352.....	6-4- حسنین (ع).....
353.....	7-4- المؤید فی الدین شیرازی.....
362.....	نتیجه گیری.....
365.....	منابع و مآخذ.....

فهرست شکل ها

صفحه	عنوان
194.....	شکل 2-1- نمودار بسامدی موضوعات مدایح درباری
196.....	شکل 2-2- نمودار درصدی موضوعات مدایح درباری
197.....	شکل 2-3- نمودار بسامدی بازتاب مدایح درباری در شعر شاعران
197.....	شکل 2-4- نمودار درصدی بازتاب مدایح درباری در شعر شاعران
198.....	شکل 2-5- نمودار بسامدی قالب های شعری در مدایح درباری
198.....	شکل 2-6- نمودار درصدی قالب های شعری در مدایح درباری
211.....	شکل 2-7- نمودار بسامدی شاعران ستایش کننده از دیگر شاعران
211.....	شکل 2-8- نمودار درصدی شاعران ستایش کننده از دیگر شاعران
212.....	شکل 2-9- نمودار بسامدی شاعران ستایش شده در شعر شاعران
212.....	شکل 2-10- نمودار درصدی شاعران ستایش شده در شعر شاعران
213.....	شکل 2-11- نمودار بسامدی قالب های شعری شاعران ستایشگر از دیگر شاعران
213.....	شکل 2-12- نمودار درصدی قالب های شعری شاعران ستایشگر از دیگر شاعران
296.....	شکل 3-1- نمودار بسامدی بازتاب خودستایی در شعر شاعران
296.....	شکل 3-2- نمودار درصدی بازتاب خودستایی در شعر شاعران
297.....	شکل 3-3- نمودار بسامدی موضوعات خودستایی در شعر شاعران
297.....	شکل 3-4- نمودار درصدی موضوعات خودستایی در شعر شاعران
298.....	شکل 3-5- نمودار بسامدی قالب های شعری در خودستایی
298.....	شکل 3-6- نمودار درصدی قالب های شعری در خودستایی
354.....	شکل 4-1- نمودار بسامدی شاعران مدیحه سرای مذهبی
354.....	شکل 4-2- نمودار درصدی شاعران مدیحه سرای مذهبی
355.....	شکل 4-3- نمودار بسامدی افراد ستایش شده در مدایح مذهبی شاعران
355.....	شکل 4-4- نمودار درصدی افراد ستایش شده در مدایح مذهبی شاعران
356.....	شکل 4-5- نمودار بسامدی قالب های شعری مدایح مذهبی
356.....	شکل 4-6- نمودار درصدی قالب های شعری مدایح مذهبی

عنوان	صفحه
شکل 4-7- نمودار بسامدی انواع مدایح در سبک خراسانی	357.....
شکل 4-8- نمودار درصدی انواع مدایح در سبک خراسانی	357.....
شکل 4-9- نمودار بسامدی شاعران مدیحه سرا در سبک خراسانی	358.....
شکل 4-10- نمودار درصدی شاعران مدیحه سرا در سبک خراسانی	360.....
شکل 4-11- نمودار بسامدی قالب های شعری در انواع مدایح سبک خراسانی	361.....
شکل 4-12- نمودار درصدی قالب های شعری در انواع مدایح سبک خراسانی	361.....

پیشگفتار

ادبیات به معنی واقعی موجودی زنده است که از بدو تولد در مسیر بالندگی حرکت می کند و در طول تاریخ، از وقایع و حوادث مایه و پایه و از تحوّل و تطوّر علوم، فنون، اندیشه ها جان می گیرد، به ابدیت می پیوندد و جاویدان می ماند، به تعبیر دیگر؛ ادبیات چنان شکوهمند و غنی است که خزان ندارد، از این روست که اصلی ترین سند هویت و عصاره اندیشه ها، احساس ها و باورهای هر سرزمین است.

این رساله کوششی در جهت زدودن غبار از چهره مشهورترین و در عین حال غریب ترین مضمون ادبیات قدیم ما، مدح و ستایش است. این غرض شعری، یکی از انواع غنایی و از مهم ترین مضامین رایج در شعر فارسی به خصوص سبک خراسانی است. بخش بزرگی از آثار شاعران این سبک به مدح اختصاص دارد که شاعر در آن به وصف و ستایش کسی که از نظر او، تمجید و تحسینش مطلوب است می پردازد، گرچه طبع مدیحه دوستی از طبایع مشترک انسان است ولی گفته شده که در آغاز گویندگان ایرانی، به تقلید از شعر عرب، مدح را سر لوحه شعر خویش ساخته اند.

پس از استقلال ایرانیان از حاکمیت خلافت عباسی، شعر فارسی روزگار جدیدی را در زمان حکومت طاهریان، صفاریان، سامانیان، آل بویه، آل زیار، غزنویان و اوایل حکومت سلجوقیان تجربه کرد، بدیهی است که مهم ترین منبع برای شناسایی قوم ایرانی و سیر فکر و ادراک او، در دوران پس از اسلام باشد.

یکی از موضوعاتی که باید به صورت جامع بدان پرداخته شود، مدح و ستایش است. مدایح شاعران سبک خراسانی به سه گونه تقسیم بندی می گردد: دسته اول؛ مدایح غیرمذهبی که شاعر در آن به تمجید و گاه تملق از شاهان و به طور کلی صاحب منصبان درباری و نیز شاعران متقدم یا معاصر خویش می پردازد؛ دسته دوم از مدایح به خودستایی شاعران اختصاص دارد که ایشان نسبت به شعر و توانایی های دیگر خود اعتقاد مبالغه آمیز دارند؛ دسته سوم؛ مدایح مذهبی است که شاعر آن ها را به رضای خاطر و از روی کمال اعتقاد و ایمان و با تبعیت از رسم و سنت های معمول در ستایش از پیامبر اکرم (ص) و در صورت شیعه بودن در مدح خاندان پیامبر و یا یکی از بزرگان دین به سلک نظم درآورده است.

آن چه در این رساله مد نظر است تعیین بسامد انواع مدایح، شاعران ماح و قالب های برگزیده برای این موضوع از رهگذر بررسی محققانه و با نگرش تحلیلی بر این مفاهیم، در آثار تمام شاعران تا پایان قرن پنجم هجری است.

اهداف این پژوهش عبارت است از: 1- تبیین سیر مدیحه سرایی در سبک خراسانی 2- بررسی علل و انگیزه های روی آوردن به مدیحه سرایی در سبک خراسانی 3- تبیین نقش حکومت ها در ترویج مدیحه سرایی 4- بررسی رابطه قالب های شعری با محتوای مدایح.

قابل ذکر است که این پژوهش در مسیر نیل به اهداف یاد شده، با فرضیات و پرسش های زیر رو به رو بوده است که در مطالب فصل ها و نیز بخش نتیجه گیری به تفصیل در مورد آن ها بحث خواهد شد.

فرضیه ها:

- 1- بخش عمده ای از اشعار سبک خراسانی را مدایح غیرمذهبی تشکیل می دهد.
- 2- شرایط سیاسی و اجتماعی تأثیر مستقیم بر جریان مدیحه سرایی داشته است.

پرسش ها:

- 1- مدیحه ها بیشتر در چه قالبی سروده شده است؟

2- مدایح تا چه حد بازتاب دهنده جهان بینی شاعران سبک خراسانی می تواند باشد؟

3- موضوعات مطرح شده در مدح های سبک خراسانی چیست؟

اکنون باید از پیشینه تحقیق سخن بگوییم؛ به رغم قدمت و شهرت مدیحه سرایی، این نوع شعر نزد پژوهشگران جدید و دانشجویانی که درباره شعر و ادب فارسی تحقیق می کنند، جاذبه چندانی نداشته و دلزده از آن چه آن را جز در مورد فرمانروایان آرمانی صادق می دانند، هدف شاعران مداح را چاپلوسی به خاطر خواهش های نفسانی تلقی می کنند و بدین سبب ترجیح داده اند به انواع دیگر شعر بپردازند، بدیهی است که ایشان ناآگاه از ژرفای مدایح تنها به گونه مدح غیر مذهبی نظر داشته و با نگاهی منفی به این گونه اشعار نگریسته اند.

با جست و جو در «فهرست مقالات» ایرج افشار، مقالات زیر پیرامون موضوع مدح یافت شد:

فرزام پور، علی اکبر. (1354). «خودستایی شاعران» یغما، ج 28، صص 374-377.

شهیدی، سیدجعفر. (1372). «تطور مدیحه سرایی در ادبیات فارسی تا قرن ششم»، مجموعه مقالات از دیروز تا امروز، تهران: قطره، صص 369-390.

صادقی شهپر، رضا. (1380). «ستایشگری از اوج تا فرود؛ کاوشی در شعر مدیحه سرایان قرن چهارم تا نهم»، کیهان فرهنگی، شماره 185، صص 48-57.

همچنین با بررسی «نرم افزار نمایه» مقاله زیر مشاهده گردید:

داوودی درزی گلایی، محمد. (1385). «مدح و مداحی در ادب پارسی» چیستا، ج 23، ش 8 و 9، صص 610-620.

به علاوه کتابی تحت عنوان «مدح، داغ ننگ بر سیمای ادب فارسی» از نادر وزین پور در تهران توسط انتشارات معین در سال 1374 به چاپ رسیده است که این اثر تنها به صورت کلی و بدون بررسی جزئیات فرعی مانند تقسیم بندی هر یک از انواع مدح، این موضوع را از شروع رسمی شعر فارسی تا پایان دوره قاجاریه بررسی می کند.

با جست و جو در پایان نامه ها نیز تا امروز هیچ اثری که تحت این عنوان و با چنین گستردگی طرح موضوع به بررسی مدح و ستایش در سه شکل غیرمذهبی، خودستایی و مذهبی پرداخته باشد، ملاحظه نگردید.

بدین ترتیب، با وجود معروف بودن این موضوع، تا کنون هیچ بررسی مستقل و تحقیق همه جانبه، جامع و کاملی در این موضوع صورت نپذیرفته و مختصرکارهای ذکر شده که در این زمینه انجام گرفته، فاقد هرگونه طبقه بندی و تحلیل و بررسی محققانه است، بدین جهت لزوم انجام چنین رساله ای ایجاب می کرد تا مدایح شاعران بر مبنای ترتیب تاریخی و نیز بسامد موضوعی با ترسیم نمودار مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد.

روش تحقیق در این رساله کتابخانه ای، اسنادی و تحلیل محتوایی موضوع است. ابتدا به آثاری که در زمینه انواع ادبی و نیز درباره موضوع مدح و ستایش تألیف یافته، مراجعه شد و سپس برای احاطه بیشتر بر روی موضوع، شرایط، اوضاع و احوال سیاسی و اجتماعی این دوره مورد بررسی قرار گرفت و نکات لازم فیش برداری شد. سپس با رجوع به آثار شاعران این دوره، نمونه های اشعار مدحی از دیوان ایشان و یا از کتاب شرح احوال و اشعار شاعران بی دیوان در قرن های سوم، چهارم و پنجم هجری تألیف دکتر محمود مدبری و نیز کتابهای «پیشاهنگان شعر فارسی» و «گنج بازیافته» از دکتر محمد دبیرسیاقی که هدف مؤلفانشان گردآوری اشعار پراکنده شاعران بوده است، استخراج، دسته بندی و تحلیل شد.